

عنوان مقاله:

ارزیابی کیفی طراحی عناصر اصلی ساخت فضایی شهرها در شهرهای ایرانی-اسلامی (مورد شناسی: کلان شهر تبریز)

محل انتشار:

فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری-منطقه ای، دوره 10، شماره 35 (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 22

نویسندگان:

محمود محمودی نژادی - دانشجوی دکتری تخصصی جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران

بختیار عزت پناه - استادیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران

کریم حسین زاده دلیر - استاد گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران

خلاصه مقاله:

شهرها بزرگ ترین مظاهر تمدن بشر بوده که در طول تاریخ همواره از عوامل متعددی چون دین و مذهب متأثر شده اند. در این میان دین اسلام از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده؛ چرا که اساسا در شهر نمود یافته و توسعه آن نیز از طریق توسعه و ساخت شهرها بوده است. گسترش اسلام به سوی ایران و ادغام فرهنگ و معماری ایرانی با اصول اسلامی منجر به شکل گیری نوع خاصی از شهرسازی و معماری با عنوان «شهرسازی و معماری ایرانی-اسلامی» شد که بر پایه های مستحکمی بنا شده بود. امروزه شاهد کم رنگ شدن این سنت ها بوده و شهرها با فاصله گیری از معیارهای مثبت پیشین، شکل، فرم و عملکرد اصلی شان را از دست می دهند. این پژوهش با هدف ارزیابی روند تحولات کالبدی و کیفیت طراحی عناصر ساخت اصلی شهر ایرانی-اسلامی و رتبه بندی آن ها در شهر تبریز صورت گرفته است. پژوهش حاضر برحسب هدف، کاربردی و از لحاظ ماهیت، توصیفی-تحلیلی است. روش جمع آوری داده ها نیز مبتنی بر روش های اسنادی و پیمایشی است. بدین ترتیب، داده های تحقیق از دو گروه جامعه آماری (۲۸ نفر از مدیران و کارشناسان و نخبگان امور شهری) جمع آوری شد. برای شناسایی و تحلیل شاخص های کیفی طراحی شهرسازی ایرانی-اسلامی از مدل فرایند تحلیل شبکه ای (ANP) و نرم افزار Super Decision استفاده شده است. بر پایه نتایج به دست آمده، زیرمعیارهای زیبایی بصری، هویت و حس تعلق، کارایی، ارزش های معمارانه و خوانایی به ترتیب با وزن نهایی ۰.۶۴۹، ۰.۴۸۹، ۰.۳۵۷، ۰.۲۷۸ و ۰.۲۶۳ دارای بیشترین وزن نهایی هستند. همچنین با مقایسه میزان ارجحیت معیارهای اصلی به این نتیجه رسیدیم که معیار عملکرد با وزن ۰.۷۳۰ بیشترین وزن و سپس معیار فرم با ۰.۱۸۸ در رده دوم و معیار معنا با ضریب ۰.۰۸۰ در رتبه آخر قرار دارد. نتایج محاسبات حاکی از آن است که سطح شاخص های کیفیت محیط همانند زیبایی بصری در بعد فرم، کارایی، خلوت، دسترسی، فضای سبز و تنوع در بعد عملکرد و امنیت، آسایش و خوانایی در بعد معنا ارتقا یافته، اما شاخص های دیگری همانند ارزش های معمارانه و مقیاس انسانی در بعد فرم و تعاملات اجتماعی، مشارکت و سرزندگی در بعد عملکرد و هویت و حس تعلق و خودنمایی و دنجی بودن محیط در بعد معنا تضعیف شده اند. در نهایت و پس از وزن دهی چک لیست های دودویی طراحی شهری، وزن نهایی عناصر اصلی شهرسازی ایرانی-اسلامی تبریز به لحاظ کیفیت محیط براساس مدل تحلیل شبکه ای ارائه شد که براساس نتایج آن، عناصر باغ ها، مدارس دینی، بازار و ارگ به ترتیب با وزن های ۰.۰۶۵، ۰.۰۴۶، ۰.۰۴۳ و ۰.۰۳۷ در رتبه های اول تا چهارم قرار دارند.

کلمات کلیدی:

شهر ایرانی-اسلامی، شاخص های کیفیت محیط، مدل فرایند تحلیل شبکه ای (ANP)، شهر تبریز

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1230229>

